

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКЕ ОБЛАСНЕ ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ

РЕКОМЕНДАЦІЇ
АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ

23 листопада 2017 р.

м. Львів

№ 13/03-32 рк/к

Публічне акціонерне товариство по
газопостачанню та газифікації
«Львівгаз»
(далі – ПАТ «Львівгаз»)
вул. Золота, 42, м. Львів, 79039

Про припинення дій, які містять
ознаки порушення законодавства
про захист економічної конкуренції

До Львівського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України (далі – Відділення) надійшли на розгляд заяви :

- *(інформація з обмеженим доступом);*
- *(інформація з обмеженим доступом);*

щодо ПАТ «Львівгаз» при встановленні лічильників газу у помешканнях споживачів та проведенні їх експертизи.

За результатами розгляду вищевказаних заяв встановлено такі обставини.

ПАТ «Львівгаз» (ідентифікаційний код: 03349039) здійснює діяльність на ринку розподілу природного газу, газу (метану) вугільних родовищ відповідно до ліцензії НКРЕ Серія АГ № 507387 від 24.03.2011 № 386 (переоформлена рішенням від 15.12.2015 № 2970) (ліцензія безстрокова).

Згідно з Законом України «Про Антимонопольний комітет України», Законом України «Про захист економічної конкуренції» і Методикою визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку», затвердженій розпорядженням Антимонопольного комітету України 05.03.2002 № 49-р, що зареєстроване в Міністерстві юстиції України 01.04.2002 за № 317/6605 (далі - Методики) Відділення здійснено заходи щодо дослідження становища ПАТ «Львівгаз» на ринку розподілу природного газу у Львівській обл.

Встановлення об'єкта аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища.

Об'єктами аналізу щодо визначення становища на зазначеному ринку є:

- суб'єкт господарювання – ПАТ «Львівгаз», що здійснює діяльність на ринку розподілу природного газу;
- ринок розподілу природного газу.

Визначення товарних меж ринку.

Товарні межі ринку - товар (товарна група), сукупність схожих, однорідних предметів господарського обороту, в межах якої споживач за звичайних умов може перейти від споживання певного виду предметів господарського обороту до споживання іншого.

Отже, товарними межами ринку за показниками взаємозамінності, подібності призначення, споживчих властивостей та умов використання товару є здійснення розподілу природного газу.

Перелік споживачів.

Споживачами з розподілу природного газу у м. Львові та Львівській області є юридичні та фізичні особи, які замовляють здійснення розподілу природного газу.

Визначення територіальних (географічних) меж ринку.

ПАТ «Львівгаз» здійснює розподіл природного газу у Львівській обл., в межах розташування мереж газопостачання, що перебувають у його володінні та користуванні.

Отже, територіальними межами ринку розподілу природного газу є межі розташування газових мереж у Львівській обл., які знаходяться у володінні та користуванні ПАТ «Львівгаз».

Часовими межами ринку розподілу природного газу визначено період 01.01.2016 - 23.11.2017, протягом якого незмінними залишались структура ринку, співвідношення попиту та пропозиції на ньому.

Відповідно до статті 5 Закону України «Про природні монополії» розподіл природного газу віднесено до сфер діяльності суб'єктів природних монополій.

Отже, внаслідок технологічних особливостей здійснення розподілу природного газу конкуренція на ринку відсутня.

ПАТ «Львівгаз» протягом періоду 01.01.2016 - 23.11.2017 є єдиним суб'єктом господарювання, що здійснює розподіл природного газу у Львівській обл., у межах розташування газових мереж, які знаходяться у володінні, користуванні та

обслуговуванні ПАТ «Львівгаз», відтак, у споживачів розподілу природного газу у Львівській обл. альтернатива відсутня.

Аналізуючи ринок розподілу природного газу протягом періоду 01.01.2016 – 23.11.2017 у Львівській обл. встановлено, що у вищезазначених територіальних межах відповідного ринку ПАТ «Львівгаз» не зазнає конкуренції на цьому ринку.

Враховуючи вищенаведене, відповідно до статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції», становище ПАТ «Львівгаз» містить ознаки монопольного (домінуючого) становища на ринку розподілу природного газу у Львівській обл., у межах розташування газових мереж, що перебувають у власності, обслуговуванні та користуванні ПАТ «Львівгаз», із часткою 100 відсотків у часових межах 01.01.2016 - 23.11.2017.

Кодекс газорозподільних систем, який затверджений постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг від 30.09.2015 № 2494 (далі – Кодекс газорозподільних систем) визначає взаємовідносини оператора газорозподільних систем із суб'єктами ринку природного газу, а також визначає правові, технічні, організаційні та економічні засади функціонування газорозподільних систем.

Відповідно до пункту 4 глави 1 розділу I Кодексу газорозподільних систем:

- оператор газорозподільної системи (далі - Оператор ГРМ) – суб'єкт господарювання, що на підставі ліцензії здійснює діяльність з розподілу природного газу газорозподільною системою, яка знаходиться у його власності або користуванні відповідно до законодавства, та здійснює щодо неї функції оперативного-технологічного управління;
- контрольний огляд вузла обліку – виконання комплексу робіт з метою візуального обстеження цілісності ЗВТ (корпусу, скла, кріплення, з'єднання тощо), цілісності встановлених згідно з актом про пломбування пломб та наявності відбитків їх тавр, зняття показань ЗВТ, а також з метою виявлення без використання спеціальних технічних засобів та/або часткового демонтажу будівельних конструкцій чи оздоблювальних матеріалів несанкціонованого втручання в роботу ГРМ та/або ЗВТ/лічильника газу;
- експертиза засобу вимірювальної техніки/експертиза пломб – комплекс заходів, які здійснюються з метою отримання даних щодо відповідності засобу вимірювальної техніки/пломб параметрам, визначеним їх виробниками, умовам монтажу та експлуатації, їх цілісності чи відповідності метрологічним характеристикам, а також пересвідчення у відсутності інших ознак впливу на засіб вимірювальної техніки/пломбу, які можуть свідчити про втручання в засіб вимірювальної техніки/пломбу та викривлення результатів вимірювання;
- побутовий споживач – споживач, що є фізичною особою та придбаває природний газ з метою використання для власних побутових потреб, у тому числі для приготування їжі, підігріву води та опалення своїх житлових приміщень, що не включає професійну та комерційну діяльність;

- повірка лічильника газу – встановлення придатності до застосування лічильника газу на підставі результатів контролю його метрологічних характеристик, що здійснюється в установленому законодавством порядку.

Главою 4 розділу X Кодексу газорозподільних систем встановлено порядок введення в експлуатацію комерційного вузла обліку.

Пунктом 5 глави 4 розділу X Кодексу газорозподільних систем визначено, що перевірка стану вузла обліку перед введенням його в експлуатацію включає такі операції:

- 1) перевірку відповідності вузла обліку проектній документації;
- 2) перевірку стану підвідного газопроводу (зокрема спосіб прокладання та відсутність можливості відбору газу поза вузлом обліку, в тому числі обстеження газопроводів приладовим методом на предмет відсутності підключень до підземних та надземних підвідних, розподільчих та транзитних газових мереж поза комерційним ВОГ, візуальне обстеження способів монтажу і обов'язки газового та газорегулюючого обладнання);
- 3) перевірку відповідності ЗВТ та елементів конструкції вузла обліку паспортним даним і специфікації в погодженому проекті;
- 4) ознайомлення з аксонометричною схемою та перевірку її відповідності проекту;
- 5) перевірку наявності та цілісності пломб, встановлених відповідними органами, уповноваженими на проведення метрологічних робіт, та заводу-виробника ЗВТ;
- 6) перевірку відповідності оригіналів паспортів (сертифікатів) заводу-виробника та маркування елементів вузла обліку;
- 7) перевірку правильності встановлення складових ВОГ (ЗВТ) відповідно до вимог проекту та паспорта заводу-виробника, перевірку співвісності фланців газопроводу, контроль геометричних характеристик вимірювального трубопроводу з прямими ділянками та місцевими опорами;
- 8) контрольні вимірювання розмірів внутрішнього діаметра вимірювального трубопроводу та звужуючого пристрою (за його наявності), у тому числі перевірку порожнини прямих ділянок на предмет відсутності сторонніх приладів, накипу;
- 9) контроль параметрів імпульсних ліній та їх складових;
- 10) перевірку зусиль затягування гвинтів та гайок, глибини занурення перетворювача температури тощо;
- 11) перевірку герметичності запірної арматури на вузлі обліку та обвідних лініях, наявності та стану заглушок (блінд);

- 12) перевірку вимірювальних перетворювачів за допомогою контрольних та/або еталонних ЗВТ;
- 13) перевірку працездатності автоматизованих пристроїв і допоміжних засобів передачі результатів вимірювання вузла обліку, лінії зв'язку (за їх наявності);
- 14) перевірку на герметичність вузла обліку, імпульсних ліній тощо;
- 15) продувку газопроводів, імпульсних ліній тощо;
- 16) перевірку програмованих параметрів та налаштувань коректора або обчислювача об'єму газу (за їх наявності);
- 17) перевірку реагування вузла обліку на малі витрати за допомогою компресорів тощо.

Крім того, проводиться ревізія та встановлення заглушок (блінд) обвідної лінії вузла обліку та газоспоживаючого обладнання, яке за умовами проекту повинно бути відведено в резерв, з подальшим їх опломбуванням.

Пунктом 6 глави 4 розділу X Кодексу газорозподільних систем визначено, що за відсутності зауважень під час перевірки вузла обліку перед введенням його в експлуатацію здійснюється пробний пуск природного газу через вузол обліку для оцінки можливих витоків газу та перевірки коректності роботи ЗВТ та їх показників, зокрема витрати газу через лічильник газу (звужуючий пристрій).

З метою з'ясування обставин, викладених у вищевказаних заявах, Відділення звернулося з відповідними вимогами про подання інформації до ПАТ «Львівгаз» (від 11.05.2017 № 13/03-250, від 30.06.2017 № 13/03-391, від 01.06.2017 № 13/03-362, від 16.05.2017 № 13/03-261, від 13.06.2017 № 13/03-380) та товариства з обмеженою відповідальністю «Львівгаз збут» (від 11.05.2017 №13/03-249, від 16.05.2017 № 13/03-257, від 30.06.2017 № 13/03-392).

У відповідь на вимоги Відділення, зокрема, ПАТ «Львівгаз» листом від 26.05.2017 № Lv 007.2-ЛВ-4622-0517 до наданих матеріалів та документів надало копію **довідки вхідного контролю побутових лічильників газу** Ельстер G 2,5T:4 та 4T, які пройшли повірку в лабораторії повірки та ремонту СЦ ПАТ «Львівгаз» для (інформація з обмеженим доступом) від 20.02.2017 № 4.

Листом від 21.06.2017 № Lv 007.2-ЛВ-5535-0617 ПАТ «Львівгаз» повідомило Відділення про такі відомості:

«Щодо питання 8.1.: Відповідно до п.7 глави 4 розділу X Кодексу газорозподільних систем, при проведенні перевірки вузла обліку перед введенням його в експлуатацію та пробним пуском газу суміжний суб'єкт ринку природного газу (Оператор ГРМ, споживач) за власний рахунок може проводити перевірку працездатності вузла обліку чи його складових за допомогою контрольних ЗВТ чи пересувних вимірювальних комплексів та за

необхідності ініціювати проведення перевірки справності та/або метрологічних характеристик окремих ЗВТ.

Щодо питання 8.2.: Відповідно п.7 глави 4 розділу X Кодексу газорозподільних систем, ініціатором проведення перевірки справності та/або метрологічних характеристик зазначених лічильників газу є ПАТ «Львівгаз». Копія довідки № 4 від 20.02.2017 року додається.

Щодо питання 8.3.: Вхідний контроль лічильників Ельстер G2.5T; 4 та 4T проводило ПАТ «Львівгаз» в лабораторії повірки та ремонту СЦ Товариства, про що свідчить довідка № 4 від 20.02.2017 року (додається до відповіді на питання 8.2.).

Щодо питання 8.4.: Проведення перевірки вузла обліку газу перед введенням його в експлуатацію та пробним пуском газу ПАТ «Львівгаз» здійснює **безкоштовно**.

Щодо питання 8.5.: Після проходження вхідного контролю лічильника газу Ельстер G4 із заводським номером № 10675466, який було встановлено за адресою: (інформація з обмеженим доступом), видано довідку № 4 від 20.02.2017 року (додається до відповіді на питання № 8.2).

Щодо питання 8.6.: ПАТ «Львівгаз» не висуває споживачам вимог, а ініціює проходження лічильниками газу вхідного контролю перед їх введенням в експлуатацію у відповідності до п.7 глави 4 розділу X Кодексу газорозподільних систем...».

Слід зазначити також, що (інформація з обмеженим доступом) до матеріалів заяви долучено повідомлення ПАТ «Львівгаз» від 19.04.2017 № 48, у якому зазначено такі вимоги:

*«Вам необхідно придбати новий ідентичний газовий лічильник і в 30-ти денний термін звернутися у ПАТ «Львівгаз» (вул. Золота, 42, корпус № 2) для написання заяви (мати при собі оплачені рахунки за експертизу та за послуги по встановленню газового лічильника, **довідку вхідного контролю побутових лічильників газу**) у відповідності до п.26 Правил надання населенню послуг з газопостачання, затверджених постановою КМУ від 14 квітня 2004 р. № 476».*

Враховуючи вищенаведене, Відділення у вимозі про подання інформації від 16.05.2017 № 13/03-261 зобов'язало ПАТ «Львівгаз» надати обґрунтування щодо висунення споживачу вимоги *«мати при собі оплачені рахунки за експертизу та за послуги по встановленню газового лічильника, **довідку вхідного контролю побутових лічильників газу**»*), зокрема, навести посилання на конкретний пункт, статтю тощо щодо конкретного нормативно - правового акта, відповідно до якого передбачено обов'язок споживача пред'являти ПАТ «Львівгаз» довідку вхідного контролю побутових лічильників газу.

Листом від 06.06.2017 № Lv 007.2-Лв-4954-0617 ПАТ «Львівгаз» повідомило Відділенню, що:

«На підставі п.8 глави 9 розділу X Кодексу газорозподільних систем споживачу (інформація з обмеженим доступом) виставлено рахунок за послугу зі встановлення або заміни лічильника газу в існуючий газопровід без використання

зварювальних робіт та рахунок за послугу відшкодування вартості експертизи лічильника.

Відповідно п.7 глави 4 розділу X Кодексу газорозподільних систем при проведенні перевірки вузла обліку перед введенням його в експлуатацію та пробним пуском газу суміжний суб'єкт ринку природного газу (Оператор ГРМ, споживач) за власний рахунок може проводити перевірку працездатності вузла обліку чи його складових за допомогою контрольних ЗВТ чи пересувних вимірювальних комплексів та за необхідності ініціювати проведення перевірки справності та/або метрологічних характеристик окремих ЗВТ».

Відділення зазначає, що пункт 7 глави 4 розділу X Кодексу газорозподільних систем визначено, що **при проведенні перевірки вузла обліку перед введенням його в експлуатацію та пробним пуском газу суміжний суб'єкт ринку природного газу (Оператор ГРМ, споживач) за власний рахунок може проводити перевірку працездатності вузла обліку чи його складових за допомогою контрольних ЗВТ чи пересувних вимірювальних комплексів** та за необхідності ініціювати проведення перевірки справності та/або метрологічних характеристик окремих ЗВТ (у тому числі позачергової або експертної повірки), а також експертизи на предмет пошкодження ЗВТ та/або пошкодження пломб у порядку, визначеному цим Кодексом.

Тобто, проведення «вхідного контролю» при проведенні перевірки вузла обліку перед введенням його в експлуатацію Кодексом газорозподільних систем – не передбачено.

Вищенаведене підтверджується також наданим роз'ясненням Міністерства енергетики та вугільної промисловості України від 16.06.2017 № 03/31-5541:

«Питання введення в обіг та експлуатації засобів вимірювальної техніки (далі - ЗВТ), у тому числі лічильників природного газу, які застосовуються у сфері законодавчо регульованої метрології, регулюється Законом України «Про метрологію та метрологічну діяльність» (далі - Закон), Технічним регламентом щодо суттєвих вимог до засобів вимірювальної техніки (постанова КМУ від 08.04.2009р. № 332), іншими нормативно-правовими актами.

З метою введення в обіг у сфері законодавчо регульованої метрології та відповідно до статті 16 Закону оцінка відповідності законодавчо регульованих ЗВТ вимогам технічних регламентів, у тому числі первинна повірка та затвердження типу засобів вимірювальної техніки, проводиться у разі, коли це передбачено відповідними технічними регламентами.

Проведення додаткового «вхідного контролю» ЗВТ не передбачено Законом.

Оцінку відповідності законодавчо регульованих ЗВТ вимогам технічних регламентів проводять виробники цих засобів, призначені органи з оцінки відповідності та інші суб'єкти, визначені у відповідних технічних регламентах або передбачених ними процедурах оцінки відповідності.

Порядок проведення оцінки відповідності законодавчо регульованих ЗВТ встановлюється технічними регламентами та іншими нормативно-правовими актами».

Отже, вимога ПАТ «Львівгаз» стосовно проведення вхідного контролю та надання споживачем довідки вхідного контролю побутових лічильників газу перед

встановленням приладів обліку газу та/або введенням їх в експлуатацію є необґрунтованою.

У таких діях ПАТ «Львівгаз» містяться ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, що передбачене частиною 1 статті 13 і пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції» у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку розподілу природного газу шляхом дії ПАТ «Львівгаз» (встановлення додаткових вимог щодо проведення вхідного контролю побутових лічильників газу, що суперечить вимогам Кодексу газорозподільних систем, Закону України «Про метрологію та метрологічну діяльність»), що може призвести до ущемлення інтересів споживачів послуг, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

Отже, враховуючи вищенаведені обставини, керуючись статтею 14 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», статтею 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції», з метою припинення бездіяльності, яка містить ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції та усунення причин виникнення цього порушення, адміністративна колегія Відділення надає ПАТ «Львівгаз» обов'язкові для розгляду

РЕКОМЕНДАЦІЇ

ПАТ «Львівгаз» припинити дії, що містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, яке передбачене частиною 1 статті 13 і пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції» у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку розподілу природного газу шляхом дії ПАТ «Львівгаз» (встановлення додаткових вимог щодо проведення вхідного контролю побутових лічильників газу, що суперечить вимогам Кодексу газорозподільних систем, Закону України «Про метрологію та метрологічну діяльність»), що може призвести до ущемлення інтересів споживачів послуг, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

Звертаємо увагу ПАТ «Львівгаз», що:

- про розгляд рекомендацій ПАТ «Львівгаз» необхідно повідомити Відділення **протягом 50 днів з дня їх отримання;**
- згідно з частиною 2 статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції» рекомендації органів Антимонопольного комітету України підлягають обов'язковому розгляду суб'єкту господарювання, якому вони надані;
- відповідно до частині 3 статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції» за умови виконання положень наданих рекомендацій, провадження у справі про порушення законодавства про захист економічної конкуренції не розпочинається.

Голова Колегії

Р. Лещишин